

מראי מקומות- בכורות ט'

(ו) וחזות) שהק' כן ע"פ שי' מהריב"ל דס"ל דבס"ס מוציאין מן המוחזק, ותי' דאולי עד כאן לא אמר מהריב"ל דבס"ס מוציאין מיד המוחזק אלא בממון שיש לו תובעין, אבל מתנות כהונה, דהוי ממון שאין לו תובעין, ואינו חייב אלא משום מצוה, אז אם יש אף ספק רחוק, כגון דאיכא ס"ס להחמיר, לא מיחייב.

(ד) **ופודה בו פעמים הרבה**- שאם חזר כהן ונתנו לו לישראל, ויש לו פטרי חמורי, יכול לפדותו בו. וזהו רש"י לשיטתו לעיל (ד:), אבל **תוס'** שם הביא בשם ר"ת לפרש דבספק פטר חמור יכול לפדות כמה פעמים בשה א'.

(ה) **שאני התם דכתי' הזכרים לד'**- פרש"י, דמשמע שנים, אבל בפטר חמור דלא כתי' ב' הזכרים, אז אפי' אם אפשר לצמצם, מ"מ לא קדשי. ואין ברור מדבריו אם אפי' א' מהם לא קדוש, או אם אמרי' דא' מהן קדוש. וע' **בחזון איש** (י"ט, י"א) דנקט דכוונת הגמ' הוא דא' מהן קדוש, דכיון דכל חד באפי נפשי' ראוי להיות בכור, שהרי פטר רחם ואין אחר מפסיקו, רק שלא אמרה תורה שנים, לכן שפיר הוי א' מהן קדוש (ולא ביאר איך יודעין איזה מהן קדוש, וצ"ע). אבל **בשטמ"ק השלם** הביא דאי לא כתיב הזכרים ה"א דשניהם לא קדשי, לא זה ולא זה, ולכן הק' דבפטר רחם לכא' שניהם לא קדשי, לא זה ולא זה, וע"ש מה שהק' עפ"ז.

(ו) **נהי דא"א לצמצם, חציצה מיהא איכא**- פי' **הצאן קדשים**, דאין קו' הגמ' שיפטר לגמרי, דהא מ"מ איכא למיחש שמא יצא כולה ראשונה, אלא דפריך דיפריש טלה לעצמו, כיון דאין מוכח שהי' פוטר רחם דמחייב. והרש"ש פי' דקו' הגמ' הוא על הברייתא, דיצאו שני ראשין כא' דס"ל לריה"ג דשניהם לכהן, דהא את"ל דשניהם יצאו כא', א"כ הו"ל שניהם חוצצין זל"ז.

(ז) **וכיון דלעצמו הוא, למה לי לאפרושי**- כ' **תוס'** דלפוטרו ממצות עריפה לא הי' צריך

(א) **או שני זכרים ונקבה, נותן טלה א' לכהן**- פרש"י, נותן א' לכהן, ואידך מפריש והוא לעצמו. וכ' הרא"ש (י') דמה שלא הוזכר הא דצריך להפרישו ולעכבה לעצמו, היינו משום דבכל מקום שיש עוד דין נתינה לכהן, לא הוזכר התנא מה שצריך להפריש א' ולעכבה לעצמו, כיון שכבר הוזכר דין זה ברישא. והוסיף דאע"ג דאיכא ספיקות טובא, וא"כ הי' מקום לומר דאין צריך להפריש כלל, מ"מ כיון דאיכא תקנתא, אין לסמוך על ההיתר דספק ספיקא, וצריך להפריש טלה ולעכבה לעצמו. אולם ע' **בשטמ"ק השלם** שהביא מ"מ דמדקעריב ב' זכרים ונקבה בהדי זכר ונקבה, א"כ כמו דבזכר ונקבה אי"צ להפריש טלה א' לעצמו, כיון דאיכא ב' טעמים לפוטרו, א"כ אי"צ להפריש טלה א', דלא החמירו עליו בכה"ג להפריש טלה לעצמו.

(ב) **ב' נקבות וזכר או ב' זכרים וב' נקבות, אין לכהן כלום**- פרש"י, דאף דאין לכהן כלום, אבל עכ"פ צריך להפריש עליהן ב' טלאים, והרי הן לעצמו. אולם ע' **ברמב"ם** (ביכורים י"ב, כ"א), שכ' דבב' ציורים אלו אינו צריך להפריש כלום, לפי שיש כאן ספיקות הרבה. וע' **בראב"ד** דמשיג (לפי פי' **הכסף משנה** שם) דאין כאן אלא ספק א', דהספק הוא דשמא הנקבה הי' אחר הזכר, אבל אם הזכר הי' קודם הנקבה, אז ממ"נ חייב משום א' מהן. וע' **במשנה למלך** שם שהביא מש"כ הכס"מ דהרמב"ם מודה לרש"י בענין ב' זכרים ונקבה א', דצריך להפריש טלה לעצמו, ותמה עליו המשנ"ל, וס"ל דהרמב"ם גם חולק בזה (וכשי' **השטמ"ק הנ"ל**).

(ג) **ב' נקבות וזכר א'... אין לכהן כלום**- הק' **הרש"ש**, הא יש כאן ס"ס שיהי' לכהן, דאפשר דהזכר הי' לבד, ואת"ל שהי' עם נקבה, אפשר דהי' קודם הנקבה, וא"כ למה לא אמרי' דצריך ליתן לכהן, והרי כ' **בשו"ת הרשב"א** דס"ס הוי כרוב או עדיף מרוב, וא"כ לכא' עכ"פ צריך להיות קשה לרב דס"ל דהולכין בממון אחר הרוב, והניח בקו'. וע' **במשנה למלך** (סוף הל' ביכורים, ד"ה

ודומה לכל איסורי הנאה דחילופיהן מותרין, משא"כ פטר חמור דלאחר הפדי' מותר, ואם אי' דמקודם אסור, קדושה שבה להיכן הלכה.

(א) **אבל אתה עובד בבכור אדם- ע' בערוך השלחן** (יו"ד ש"ה, ל"ז), שכ' דהאמת הוא שבכורי אדם קדושים לד' ככל הקדשים, שאסור להם לעשות דבר חולין, ואכילתן וכל מעשיהם בקדושה, וזהו דכת' בסוף פ' בא והעברת כל פטר שגר בהמה, דפשטא דקרא דוהעברת כל פטר רחם קאי אבכורי אדם. וכיון דדבר זה לא שייך לעמוד בו, לכן נתנה תורה תקנה בפדיון, דעי"ז יוצאים מקדושתם, וזהו הביאור במאמר הכהן במאי בעית טפי, וכו'. ולכא' זה נסתר מסוגיין, דמבואר דאין שום איסור עבודה בבכור אדם, וצ"ע.

להפריש מספק, דכמו שאין צריך ליתן לכהן מספק, גם אין צריך לעורפו מספק. וביאר המהרי"ט אלגאזי (פרק ראשון, ד', ה'), דקו' תוס' הוא דהא הוי ספק מצוה, ובכל ספק מצוה הרי צריך לקיימו מספק, ומ"ש כאן דאין צריך. וע"ז תי' דלא שייך לומר כן אלא במצוה דליכא הפסד ממון, אבל במצות עריפה, דאם באנו לחייבו לקיים המצוה מספק, הרי אנו מפקיעים ממנו זכות ממון שיש לו, בזה אין מחייבין אותו, כמו שאיננו מחייבין אותו ליתנו לכהן (וע' בהערות למהריט"א מה שתמהו ע"ז). אבל הק', דהא מבואר לקמן דעיקר מצות פדיון הוא ההפרשה, וא"כ אפי' מלבד מצות עריפה, למה אי"צ להפריש הטלה לעצמו לקיים מצות פדי', דלכא' מספק חייב לקיים המצוה כמו בשאר מצוות. וע' בשפת אמת דג"כ הק' כן, ותי' דכל דין הפדיון הוא כדי להוציא הפטר חמור מיד כהן, דהא באמת הפטר חמור של כהן הוא, וא"כ, כיון דמספק אי"צ ליתנה לכהן, א"כ אי"צ לפדותו כלל [ויש לעי' מ"ש זה מהא דמבואר במתני' דצריך להפריש טלה לעצמו מספק, וצ"ע].

(ח) **אלמא כיון דלא מפקע אסור בהנאה- ע' בקובץ ביאורים** (אות א', ד"ה וליישב) שכ' לפרש דמה שפטר חמור אסור בהנאה, זהו משום הקדושה שבו, וכמבואר בכמה מקומות דפטר חמור נקרא קדושת דמים. אולם הנודע ביהודה (קמא, יו"ד פ"ד, ד"ה לכן נראה) כ' דטעם האיסור הנאה הוא משום הפסד דכהן, דאם הי' מותר בהנאה, א"כ יש לחוש שלא יפדנו, ולכן אסרה התורה בהנאה, כדי שלא ישאר אצלו.

(ט) **במזיד קידש- כ' תוס' דמשמע הכא** דמקודשת בגבולין, אף קודם שהגיע לירושלים (כיון שיש בה ההנאה לכשתגיע לשם), אבל ע' בתוס' בקידושין (נג: ד"ה איהו) שהביא ב' פשטים ברש"י שם, והנפק"מ בין הפירושים הוא אם חל הקידושין מיד בגבולין, או רק לאחר שתגיע לירושלים.

(י) **והרי שביעית, דפדיונה מותר, והוא אסור- הק' הרש"ש**, נימא שאני שביעית, דהפירי עצמה נשארה באיסורה גם אחר הפדיון,